

**КОРОЛЬ
ДАНИЛО ГАЛИЦЬКИЙ –
РЕФОРМАТОР, ПОЛІТИК, ДИПЛОМАТ**

Департамент культури і туризму
Полтавської обласної військової адміністрації
Полтавська обласна бібліотека для юнацтва
ім. Олесея Гончара

Серія «Титани, які зміцнюють націю»

КОРОЛЬ ДАНИЛО ГАЛИЦЬКИЙ – реформатор, політик, дипломат

*Інформаційно-методичне досє
(до 760-річчя з дня пам'яті та
825-річчя заснування Галицько-Волинського князівства)*

УДК 94:929.731](477)"12"(092)(072)Данило Галицький
К 69

Автор-укладач: Леся Костенко

Король Данило Галицький – реформатор, політик, дипломат (до 760-річчя з дня пам’яті та 825-річчя заснування Галицько-Волинського князівства) : інформаційно-методичне досьє / Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. Олесь Гончара ; автор-укладач Л. Костенко. – Полтава, 2024. – 24 с. – (Серія «Титани, які зміцнюють націю»)

Інформаційно-методичне досьє містить матеріали, які допоможуть працівникам публічних бібліотек у підготовці активностей з відзначення 760-х роковин пам’яті короля Данила Галицького та 825-річчя заснування Галицько-Волинського князівства його батьком Романом. Видання містить короткий життєопис Данила Романовича, характеристику його діяльності та рекомендації працівникам бібліотек щодо організації різноманітних літературних виставок та соціокультурних заходів.

Видання адресоване фахівцям бібліотечної справи та культурно-просвітницької сфери, а також усім, хто цікавиться історією України і займається популяризацією цих знань серед юнацтва та молодді.

© Л. Л. Костенко, 2024

© Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. Олесь Гончара, 2024

У XIII ст. увесь хід історичних подій у Південно-Західній Русі тривалий час обертався **навколо особи Данила Галицького** (близько 1201-1264 рр.).

Він – старший син засновника Галицько-Волинського князівства князя Романа Мстиславовича та його другої дружини Анни. Одним із його предків по лінії батька був сам Володимир Мономах, а по материній – візантійський імператор.

На жаль, Роман Мстиславович загинув у Польщі в zenіті своєї могутності і слави. Заведений ним порядок на підлеглий території належало далі підтримувати його нащадкам. Але на час батькової смерті сину Романа Данилові виповнилося лише 4 роки. І з цього моменту починається його важкий життєвий шлях за княжу владу і за єдність своєї держави.

Саме Данило, який половину свого життя провів у виснажливих військових походах, став єдиним українським князем періоду феодальної роздробленості, що зумів об'єднати під своєю владою більшість етнічних руських земель; при ньому міжусобиці в наших землях практично припинилися, а напади сусідів відійшли в минуле.

Український історик Іван Крип'якевич свого часу писав про нього так:

«Данило – це найбільша постать в історії Галицько-Волинської держави. Він вів свою діяльність серед найдзвичайно важких обставин.

З великими зусиллями він наново з'єднав розбиту державу, ведучи боротьбу з Польщею та Угорщиною і з анархічним боярством. Нічого не втратив з батьківських земель, забезпечив кордон у Карпатах і від Вісли, поширив державну територію на півночі.

Повернув авторитет княжої влади, наново зорганізував державний апарат. Не дав знищити своєї держави татарами, особистими жертвами здобув мир і підготував свою країну до відсічі Орді...».

Великою заслугою князя було й те, що він став єдиним серед тогочасних руських князів, хто успішно воював з монголо-татарськими поневолювачами і продемонстрував усьому світові можливість такої боротьби.

То ж яким був князь Данило Романович, чиї 760-ті роковини з дня смерті ми відзначаємо у цьому році, як проявив себе як політик і дипломат, чим запам'ятався як полководець, чому став королем і яку роль зіграв в історії нашої держави?

Ім'я Данило

«До Данила не було Данила» – таким тавтологічним зворотом можна охарактеризувати ситуацію довкола імені правителя Галицького та Володимирівського князівств Данила Романовича. Адже до нього ніхто з Рюриковичів такого імені не носив. Після нього – траплялося, але він був першим, хто запровадив «моду» на це ім'я.

Усі попередники князя Данила мали імена слов'янського походження: Володимир, Мстислав, Ярослав, Святослав та інші. Ім'я ж його батька – Роман є певним рідкісним явищем. А ім'я Даниїл до князя Данила Галицького взагалі траплялося лише у церковних служителів. Багато істориків помічають це, але не знаходять цьому пояснень.

У ті часи імена давали, опираючись на кілька традицій. Перша з них – називати на честь святого, день котрого припадав на час хрещення немовляти. Другий – імена святих, котрих вшановували або в день народження дитини, або впродовж 1-2 тижнів від дня народження. Наймовірніше, друге і мало місце у випадку з Данилом Галицьким.

Є підстави вважати, що першого коронованого монарха на Русі Данила Романовича назвали **на честь преподобного Даниїла Стовпника**. У період правління Данила про аскета Даниїла Стовпника вже знали, його вшановували і навіть вже був культ цього святого.

Як усе починалося...

На початку XIII ст. князі, що правили Галичем (на той час – центром Галицько-Волинської держави, 825 років створення якої ми відзначаємо цього року), обиралися і залежали від віча. Але саме віче перебувало в руках **багатих і сильних власників земель – бояр**. Княжа влада тут совсім не мала монархічної сили, усе вирішували місцеві бояри, які саджали на галицький престол князя, який би їх влаштував.

Князь Роман Мстиславович, що претендував на галицький престол, загинув у бою, залишивши по собі молоду вдову Анну із двома малолітніми синами. Старшому, Данилові, тоді було 4 роки, а молодший, Василько, був ще на руках годувальниці. Оскільки вдові та дітям загрожувала небезпека з боку бояр, то вона втекла з маленькими дітьми до міста Володимира, що на Волині, спадкового уділу її чоловіка. Згодом Анна перебралася до Польщі.

Малого княжича Данила за домовленістю відсилають на виховання до двору угорського короля Андраша II, який згодом стане противником Данила. У столиці

країни угрів він живе і виховується 6 років поспіль. Анна ж з молодшим сином залишилися при дворі польського правителя. Історичні джерела не зберегли подробиць життя Романової родини при чужих дворах, дослідники не мають достовірних відомостей щодо цього періоду Данилової біографії.

Галицький престол Данило посідав не один раз; 1211 року, коли йому було лише 10 років, бояри вперше посадили малого Данила на князювання в Галичі, але вже наступного року вигнали його.

1215 року Данило почав князувати у Володимирі, а його мати, яка була регентом при князевичеві, пішла до монастиря.

Тим часом, і Угорщина, і Польща робили спроби заволодіти Галицькою землею і посадити на престол представників своїх родин. Їх підтримували місцеві бояри, що були вороже налаштовані до Данила, бо бачили в ньому людину, яка централізує владу і придушить боярську опозицію.

Уже у 18-річному віці Данило для поляків та угорців був грізним і небезпечним суперником. Бо коли інші князі, зазвичай, дбали лише про власне благополуччя, то Данило поставив перед собою набагато вищу мету: об'єднати Русь задля опору зовнішнім ворогам, насамперед, польським та угорським феодалам.

Битва на Калці

У перші роки XIII ст. над Руссю нависла смертельна загроза: насувалася нова хвиля кочовиків – татаро-монгольська орда. Руські князі вирішили дати бій монголо-татарам не на своїй території, а далі на схід – у половецьких степах (нинішня Донеччина), на річці Калці.

Бій відбувся 31 травня 1223 року. Разом з русичами були половецькі загони, які теж страждали від монголів.

Данило разом зі своїм тестем князем Мстиславом Удатним, який на той час правив Галицькою землею, та іншими руськими князями брав участь у цій страшній для русичів битві; поводить себе дуже геройськи і отримав поранення у груди. Він так захопився тоді битвою, що довго не помічав своєї рани.

Не дивлячись на переважаючу чисельність армії Данила, інших князів та половців, а також на перші успіхи на початку битви, коли монголи тікали, все-таки **битву цю русичі програли.**

Втрати були шокуючі: загинуло 6 князів; із простих воїнів додому повернувся лише кожен 10-й. Тільки кількість убитих киян сягала 10 тисяч.

Причиною програшу стали неузгодженість дій і ворожнеча між руськими князями, втеча половців з поля бою, а також перевага азійської тактики ведення бою над тогочасною європейською.

Данила дуже вразив розгром руського війська, але він не зневірився. Він зрозумів, що татаро-монголів можна перемагати, він бачив їх спину, які тікали на початку бою. Але перемога прийде лише тоді, коли Русь буде об'єднаною і не буде розбрату між князями.

Це об'єднання земель, а також серйозне реформування армії стало відтоді для Данила **справою всього життя**.

Політика Данила стосовно Орди

«*Найкоштовнішою перлиною*» в полководницькій короні Данила Романовича була **переможна Ярославська битва**, яка відбулася 17 серпня 1245 року поблизу міста Ярослав. Це одна з найбільших битв в історії Давньої Русі. У ній яскраво проявився талант Данила як полководця. Битва закінчилася розгромом спільного війська галицьких бояр та угорсько-польських правителів воїнами армії Данила Романовича.

Та після гучної перемоги у Ярославській битві монгольський хан, ніби «прокивнувшись», надіслав до Данила свого посла з вимогою: «Дай Галич!». Обдумавши своє становище, Данило сказав: «**Не дам піввотчини своєї, сам поїду до хана**».

Галицько-Волинському князівству пощастило зі своїм майбутнім королем, оскільки Данило мав **неабиякий дипломатичний талант**. Замість здаватися перед погрозами монголів, він зміг домовитися з ними про автономність Галичини-Волині. Князь вирішив поїхати до столиці Орди Сарай на поклон до монгольського правителя, щоб отримати ярлик на княжіння.

Данило **пробув в Орді 25 днів** і монголо-татари милостиво його відпустили. Батий віддав Данилові його володіння у вотчину. Тепер, князь, поклонившись ханові, передавав йому своє князювання у власність як завойовникові і одержував його назад як спадкове володіння.

Підкорення ханові хоч, з одного боку, принижувало князів, але зате, з іншого боку, зміцнювало їхню владу. Тепер сусідній князь вже не відважувався так сміливо, як раніше, виганяти іншого князя, тому що останній міг шукати захисту в могутній Орді. Крім того, ціною особистого приниження

Данило зберіг недоторканість західноруських земель, не впустивши туди монголо-татарських намісників – баскаків, і виграв час, необхідний для згуртування руських сил задля відсічі загарбників.

Досягнення Данила Романовича

Будучи правителем великої держави, Данило провадив активну проєвропейську політику, що сприяло розвитку та прогресові у всіх сферах соціального та культурного життя. За часів правління Данила Галицько-Волинське князівство стало **однією з найрозвиненіших та найбагатших держав в Європі**. Воно перетворилося на країну, що експортувала **не лише віск і хутро**, як це було в добу Київської Русі, а й почала вивозити в Європу різноманітні **ремісничі вироби**.

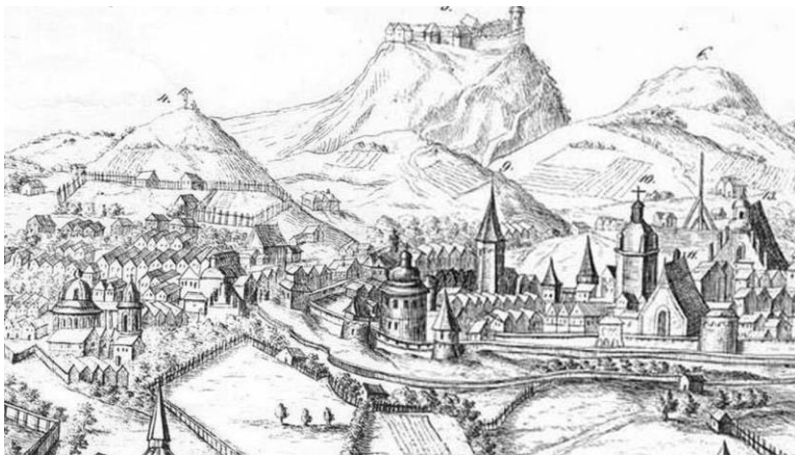
У 1246 році Данило **заснував Галицьку митрополію**, яка з часом перебрала на себе функції та обов'язки загальноруського органу церковної влади. Крім того, він повністю **реформував державний апарат** для ефективнішої його роботи.

Данило за час свого правління **розбудував систему фортець, міст-замків**, які визначали кордони держави. Він вносить чимало принципів змін до фортифікації міст: будувалися кам'яні стіни і високі кам'яні башти, а самі міста розташовували на значній висоті, роблячи їх недоступними для каменометів. Так були побудовані Данилом міста Холм, Данилів, Кременець, Львів.

1237 року Данило **засновує місто Холм** (нині польське місто Хелм), куди переносить княжу резиденцію із Галича. Він розумів, що в Галичі не можна йому постійно перебувати, й оселився в Холмі. Тут він міг спокійно жити, оточений вірною дружиною, не боячись боярських підступів, від яких було важко вберегтися, живучи серед бояр.

Холм був побудований за останніми тодішніми будівельними технологіями. Данило веде активне церковне і світське будівництво у цьому місті, котре стало його улюбленим дітищем. Галицький літописець розповідає про чудові будинки, вежі, церкви, зведені і пишно оздоблені за наказом Данила у Холмі.

Приблизно в 1231-1235 роках Данило починає будувати нове місто, яке назве Львовом на честь свого сина Лева. Перша ж письмова літописна згадка про **місто Львів** датується вже пізніше – аж 1256 роком.

«І твердиня тут постане!» —
Князь Данило порішив
І залізною рукою
Перший камінь положив.

І робота закипіла:
Ліс рубати почали,
Тут копають рів глибокий,
Там нагортують вали.

На горі будують замок,
Поруч – вежу з стовбурів.
Скільки плотників зійшлося,
Скільки з'їхалось майстрів!

І постало в лісі місто
На досаду татарви,
Забіліли мури, вежі,
Появилися церкви.

А навколо по долині
Скрізь розсипались хати.
Скрізь городи зеленіють
І пишаються сади.

Там, де звір ревів голодний,
Серед лісу на шпилі
Виріс **Холм** і став на варті
Української землі.

Друге місто будувати
Він над Полтвою звелів.
І на славу Льва-князенка
Князь назвав це місто **Львів**.

(уривок з поеми «Княжа Україна» Олександра Олеся)

Особливістю галицької архітектурної школи було те, що в Галичі будівничі будували споруди не з цегли, а з місцевої сировини, використовуючи **вапняк та алебастр**. На території міста археологи знайшли близько 30-ти кам'яних будівель. Галицькі архітектори використовували спосіб облицювання стін керамічними рельєфними плитками із зображеннями грифонів, орлів, воїнів, із рослинними та геометричними орнаментами.

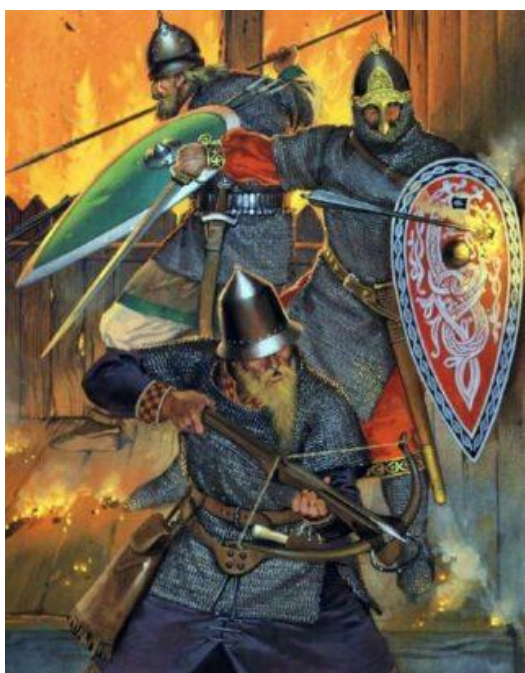
Від кінця XIII ст. на Волині під впливом західноєвропейської оборонної архітектури розпочалося будівництво нового типу оборонних споруд – **донжонів**

(мурованих веж-стовпів). До сьогодні такі вежі збереглися в містах Холм (Польща) та Кам'янець (Білорусь).

На XIII ст. припадає й розквіт у країні **книжкової мініатюри**. Найвдалішим ілюстрованим рукописом галицько-волинської традиції, що зберігся до нашого часу, є Добролюбів Євангеліє, у якому міститься 4 мініатюри євангелістів.

У Галицько-Волинських землях у цей період набула поширення **скульптура**. Цей вид мистецтва розвивався у формі рельєфу, яким прикрашали храми. Щедро прикрашені рельєфами церкви Святого Пантелеймона в Галичі та Іоанна Златоуста в Холмі.

Успіхи Данила багато в чому зумовлені й **серйозною реорганізацією війська**. В армії Данила діяли спеціальні, екіпіровані за монгольським зразком загони **легкої кінноти**, захищені китайськими шкіряними панцирями.

А за зразком західних сусідів було сформовано загони важкої кавалерії, де обладунки захищали і вершника, і коня. Так на Русі з'явилася **лицарська кіннота**, яка чудово зарекомендувала себе в боях із монголо-татарами.

Блискучий полководець і реформатор армії, Данило використав досвід монгольської армії та запровадив у галицькому війську бронювання коней, металеву артилерію, зокрема, й мобільну.

До заслуг Данила треба віднести масове **використання арбалетів**, яких раніше не знали на Русі. Арбалети були незмірно точнішими, ніж луки, і набагато далі стріляли.

Регулярна піхота в армії Данила була дуже мобільною і могла здійснювати форсовані марші. Головною зброєю піхоти та кінноти у XIII ст. були списи. Саме **піші списоносці** становили основну ударну силу галицько-волинських полків.

Родина Данила Романовича

Данило був **одружений двічі**. Перша його дружина – **Анна**, донька галицького правителя Мстислава Удатного. У цьому шлюбі народилося 5 синів: Іраклій, Лев, Роман, Мстислав, Шварно і 3 доньки: Переяслава, Устинія, Софія.

Вдруге Данило одружився з донькою одного з литовських князів, племінницею Міндовга, ім'я якої літописи не зберегли. Спільні діти у другому шлюбі померли малими і їхні імена теж не збереглися.

В усіх державних та військових справах Данило діяв **спільно зі своїм молодшим братом Васильком**, з яким він усе життя був нерозлучний – приклад дуже рідкісний в історії руських князів, де, зазвичай, брати ворогували між собою.

Брати Романовичі – Данило і Василько – **жили у злагоді**; молодший Василько

в усьому слухався старшого Данила, який перевершував його за державницькими та військовими здібностями. Водночас на Русі і за кордоном братів справедливо вважали співправителями князівства. Коли був відсутній один брат, усіма справами порядкував інший.

Це було незвичним для тих жорстоких часів, коли син убивав батька, щоб сісти на його престол, а брат ішов війною на брата, щоб завладати його землями.

Зворушлива дружба між Романовичами свідчить про високі моральні якості обох князів.

Відносини з Римом та коронація князя Данила

Данило Галицький став **першим руським князем**, який отримав титул короля від Папи Римського. Наступні півстоліття після коронації правителі Галицько-Волинської держави титулували себе королями Русі.

У Середньовіччі вважали, що син князя був князем від народження, натомість королем його мав визнати Папа Римський. За тодішнім звичаєм у разі нападу на державу одного короля, інші королі мали надати йому військову допомогу. Саме її потребував Данило в обороні від татаро-монголів.

Відносини Данила з Папою Римським почалися ще з 1246 року. Папські посланці двічі привозили корону, щоб його коронувати, але Данило відмовлявся. Уперше – через те, що папське посольство з короною застало його не в Галицько-Волинській державі, а в Кракові. Удруге – через те, що Папа Римський надіслав корону, не оголосивши хрестового походу проти монголів. **«Що мені з королівського вінця? – казав він папському послові. – Татари не перестають чинити нам зло; навіщо я буду приймати вінець, якщо мені не дають допомоги?»**.

Головною загрозою для держави Данила залишалася татаро-монгольська орда, тому Данило шукав військових союзників серед європейців. Папа Римський у своїх листах обіцяв оголосити хрестовий похід проти монголів, залучивши до нього армії правителів тогочасних європейських держав.

Данило Галицький

Василько Романович

За третім приїздом папських посланців Данило спочатку теж відмовлявся, але згодом погодився прийняти корону в обмін на військову допомогу Заходу, яку обіцяв Папа.

Точна дата коронації Данила невідома. Різні науковці називають різні дати. Найбільше схиляються до грудня 1253 року. **Данила Романовича урочисто коронували в Дорогочині** (сучасна Польща) і папський легат здійснив його помазання. Коронація відбулася у храмі Пресвятої

Богородиці без великого розгролу. Характерно й те, що коронацію здійснювали і католицькі, і православні священники.

Данило виявив бажання віддати себе під заступництво Святого Престолу, щоб під його благословінням іти разом із західним християнством на татаро-монголів. Приймаючи корону від Папи Римського, Данило мав на увазі лише одне: істотну допомогу Заходу для визволення Русі від татаро-монголів. Рим же бажав приєднання до себе руської церкви, щоб вона підпадала під вплив папської влади.

Та за 5 років, що минули з часу коронування і обіцянки Папи про хрестовий похід на монголів, **нічого не змінилося**, обіцянка не виконувалася. Данило залишився сам і міг розраховувати лише на власні сили.

Усі заповітні Данилові мрії зруйнувалися. Захід обманув його. Він зрозумів, що з боку Європи не можна чекати Русі порятунку від монголо-татар. Його відносини з Папою не призвели ні до яких бажаних наслідків ні для нього, ні для Папи. Оскільки допомоги з Заходу не було, то з часом Данило відвернувся від папського престолу.

Стосовно ж самої **королівської корони (митри) Данила Галицького**, то варто зазначити, що вона посідає особливе місце серед українських історичних реліквій. Ця тема оповита великою кількістю гіпотез і легенд.

Декілька століть корона Данила зберігалася у польському Перемишлі. На початку Другої світової війни вона була захована священниками, а після її закінчення – вивезена державними спецслужбами невідомо куди. Є версії, що вона зараз зберігається або в Польщі, або в Росії, або у Ватикані.

Крім того, ми не знаємо точно того, який саме вигляд мала корона Данила. Задokumentованих свідчень про це немає, є лише припущення, що вона за формою мала би бути схожою на інші європейські корони тих часів.

Тому на сьогодні і питання зниклої корони, і питання її автентичності **оповиті млою невідомості**.

Коронація ж Данила стала відкритим викликом Золотій Орді, оскільки васал монгольського хана не мав ані найменшого права коронуватися. Посланці Орди сказали князю: **«Якщо хочеш жити з нами в мирі, розкидайте всі ваші міста»**.

Данилу допомоги сподіватися було нізвідки, тому побудовані ним укріплення міст були ним же і братом Васильком розкидані.

Морально це було дуже тяжко перенести. До моральних страждань додалися й фізичні: Данило серйозно захворів.

1264 року Данило, якого ще раніше запопала хвороба, **помер у місті Холм**. Його поховали там у церкві Богородиці, яку він і збудував.

На той час йому було **63 роки**.

Літописець, оплакуючи його смерть і визнаючи його мудрість у правлінні державою, назвав Данила **«другим по Соломону»**.

*

*

*

У долі цього князя було одночасно і величне, і трагічне.

Він зробив багато такого, чого не вдавалося жодному князю, і з такими зусиллями, яких не витримав би інший. Та в усій своїй діяльності Данило, завжди відважний і безстрашний, але водночас великодушний і добросердний до наївності, був менш за все політиком у класичному розумінні цього слова. У всіх його діях не видно й тіні хитрощів, характерних для більшості політиків.

Данило – цілковита протилежність обережним і обачливим князям Східної Русі, які засвоїли від батьків шлях хитрощів і насильства та звикли не вибирати засобів для досягнення мети.

«Особистість Данила Галицького попри все залишається благородною; особистістю, яка найбільше пробуджує до себе співчуття в усій руській історії» – писав про величного князя український історик Микола Костомаров.

Хронологія основних подій біографії Данила Галицького

Близько 1201 р.	Народження Данила
1206-1211 рр.	Княжич Данило проживає при дворі угорського короля
1211 р.	Бояри посадили Данила на рік князувати в Галичі
1215 р.	Князювання Данила у Володимирі
1223 р.	Участь у битві проти монголів на річці Калка
1227 р.	Данило приєднав до своїх володінь Луцькі землі
1227 р.	Успішний похід на Чарторийськ
1230 р.	Об'єднання Волині та передача її молодшому брату Василькові

1232 р.	Данило посів галицький трон
1233 р.	Перемога над уграми під Шумськом
1238 р.	Перемога над Тевтонським орденом під Дорогочином та остаточне повернення галицького трону
1239 р.	Данило зайняв Київ
1240-і рр.	Заснування міста Холм
1245 р.	Перемога у Ярославській битві
1246 р.	Заснування у Галичі православної митрополії
1253 р.	Коронування Данила
1254 р.	Початок військової кампанії проти монголо-татар
1256 р.	Перша письмова згадка про місто Львів, засноване Данилом
1259-1260 рр.	Примусове розбирання фортифікацій Луцька, Данилова, Кременця, Львова на вимогу монголо-татар
1264 р.	Смерть Данила в Холмі

Вшанування пам'яті короля Данила Галицького

Королю Данилу Галицькому встановлено пам'ятники в українських містах Львові (2001 р.), засновником якого він є; Галичі (1998 р.); Тернополі (2002 р.); Івано-Франківську (2015 р.), а також у польському місті Хелм, який також був заснований ним і у якому він помер та похований (погруддя

встановлено на території церкви Святого Апостола Івана Богослова).

А у місті Володимир, що на Волині, ще у 1988 році був встановлений незвичний пам'ятник синам князя Романа – Данилу і Васильку Романовичам. Це єдиний в Україні подібний пам'ятник, де князевичи зображені у підлітковому віці.

У багатьох українських містах і містечках іменем короля Данила Галицького названі місцеві вулиці: у Луцьку, Вінниці, Дніпрі, Львові, Володимирі, Кам'янці-Подільському, Збаражі, Ковелі, Борисполі, Галичі, Бурштині та інших. Загалом на сьогодні таких населених пунктів в Україні 62.

В Україні з лютого 2003 року встановлено Орден Данила Галицького – державну нагороду, що призначена для

нагородження за значний особистий внесок у розбудову України, сумлінне та бездоганне служіння Українському народові.

Девіз ордена Данила Галицького: «Батьківщина і честь». Нагородження проводиться за Указом Президента України.

Орден виготовляється із срібла і має форму хреста з розширеними сторонами. Орденом Данила Галицького нагороджуються виключно громадяни України.

У лютому 2012 року за наказом Міністерства інфраструктури України ім'ям короля Данила Галицького був названий аеропорт у Львові – місті, яке він заснував. Цей другий в Україні за пасажиропотоком аеропорт тепер називається **Міжнародний аеропорт «Львів» імені Данила Галицького**.

Ім'я Данила присвоєне й 24-тій окремій механізованій бригаді у складі Сухопутних Військ Збройних Сил України. Спочатку, 2001 року, їй було присвоєно почесне найменування «імені князя Данила Галицького».

А через 16 років вона отримала дещо змінену назву: «**24-та окрема механізована бригада імені короля Данила**», яку носить і зараз.

Ця бригада базується у місті Яворів, що на Львівщині, але з 2014 року і до сьогодні «королівська бригада» захищає суверенітет і незалежність України на східних рубежах. З початку збройного протистояння 24-та ОМБ імені короля Данила – один із найбоекватніших підрозділів ЗСУ, а її «королевичі» самовіддано наближають нашу перемогу.

Вшанування пам'яті та популяризація матеріалів про Данила Галицького у публічних бібліотеках

З метою вшанування пам'яті та популяризації матеріалів про короля Данила Галицького, одного з найвизначніших державних діячів в українській історії, бібліотекам варто використовувати різні форми роботи: проведення різноманітних соціокультурних заходів, оформлення книжкових виставок та переглядів літератури, оформлення тематичних полиць, створення бібліографічної продукції, організацію оглядів тематичних інтернет-ресурсів, проведення бібліографічних оглядів літератури про Данила Галицького та його епоху, організацію переглядів кінофільмів про цю видатну особистість та їх обговорення, створення різного роду медійної продукції, присвяченої постаті

Данила Галицького (інтерактивні плакати, слайдові презентації, відеоролики, віртуальні виставки, онлайнві вікторини тощо), здійснення інших бібліотечних активностей.

Книжкові виставки

Чільне місце в наочній популяризації інформаційних джерел із фондів бібліотеки про короля Данила Галицького займають виставки книг та статей із періодичних видань. Вони привертатимуть увагу користувачів до його особистості та пробуджуватимуть бажання якомога більше дізнатися про нього та про епоху, у якій він жив.

Книжкова виставка може бути як самостійна активність певної тривалості (наприклад, оформлена на абонементі), так і складовою частиною та елементом візуального оформлення соціокультурного заходу про Данила Галицького.

Пропонуємо **декілька варіантів літературних виставок (переглядів літератури, тематичних полицок)**, які можна оформити у бібліотеці:

Виставка-портрет «Король Данило – гордість нації»

Виставка-досьє «Данило Галицький – реформатор, політик, дипломат»

Виставка-персоналія «Данило Галицький – творець державного престижу»

Виставка-вшанування «Велична постать короля Данила»

Виставка-визнання «Данило Галицький – другий по Соломону»

Виставка-шана «Сила і велич короля Данила».

Для популяризації інформаційних джерел, що експонуються на виставці, доречно оформити **письмове заохочувальне звернення** до користувачів, що спонукатиме до активних дій, наприклад, таке:

Друзі!

А чи знаєте ви, хто такий князь Данило Галицький і чому він став королем? Ознайомтеся з цією виставкою літератури і перед вами постане постать великого реформатора і дипломата, за правління якого Галицько-Волинське князівство стало одним з найрозвиненіших і найбагатших держав у Європі.

Усі інформаційні джерела, що планується показати на виставці, варто згрупувати у тематичні блоки і розставити їх за **декількома розділами**, наприклад, такими:

Розділ 1 «Галицько-Волинське князівство на мапі українських земель»

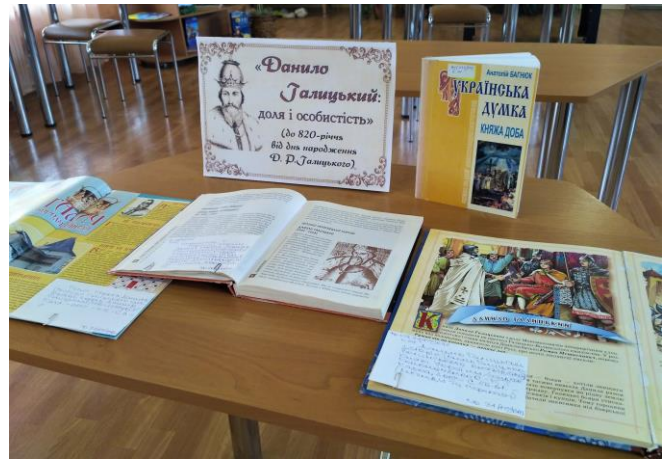
Розділ 2 «Данило – полководець і реформатор армії»

Розділ 3 «Коронація Данила Галицького»

Розділ 4 «Львів і Холм – дітища князя Данила»

При оформленні книжкової виставки варто не лише виставити за розділами інформаційні джерела, а й дещо її **унаочнити**: прикріпити кольорові ілюстрації чи роздруківки, цитати, елементи атрибутики чи декорацій, пов'язаних із темою виставки.

Доцільно також біля книжкової виставки проводити **бібліографічні огляди** для розкриття змісту тих матеріалів, які експонуються на виставці.

Книжкова виставка-кросворд

Одним із видів книжкової виставки про Данила Галицького може бути оформлена **виставка-кросворд**. Сам кросворд розміщується в центрі виставки, а поряд – інформаційні джерела, де «захований ключ» до розгадки кросворду. Обов'язково має бути на виставці й письмове звернення до користувачів із закликом розгадати пропонований кросворд, використовуючи літературу, представлену на виставці.

Пропонуємо такий кросворд про Данила Галицького:

Кросворд «Король Данило Галицький»

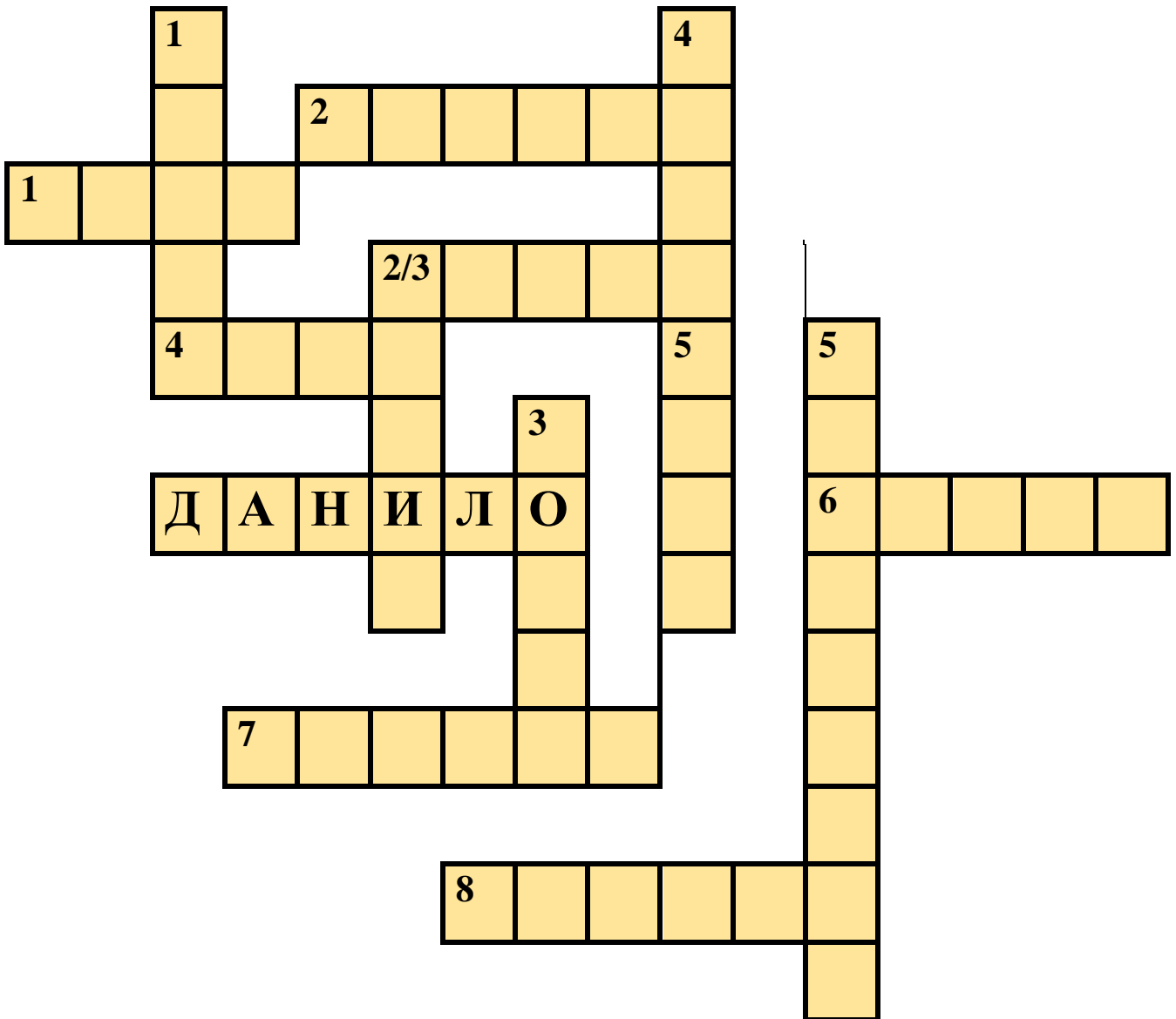
По горизонталі:

1. Назва міста, яке Данило зробив своєю столицею і в якому він помер (*Холм*)
2. Країна, на території якої знаходиться побудоване Данилом місто Холм (*Польща*)
3. Яка категорія вельмож у тогочасному суспільстві протягом багатьох років складала міцну опозицію Данилу і чинила йому опір (*Бояри*)
4. Ім'я матері та першої дружини Данила Галицького (*Анна*)
5. Ім'я одного із синів Данила, який після смерті батька став князем Галичини (*Лев*)
6. Назва міста, яке побудував Данило, і яке назвав ім'ям одного із своїх синів (*Львів*)
7. Що прийняв Данило Галицький від Папи Римського у 1253 році? (*Корону*)
8. Скільки було років Данилові, коли загинув його батько? (*Чотири*)

По вертикалі:

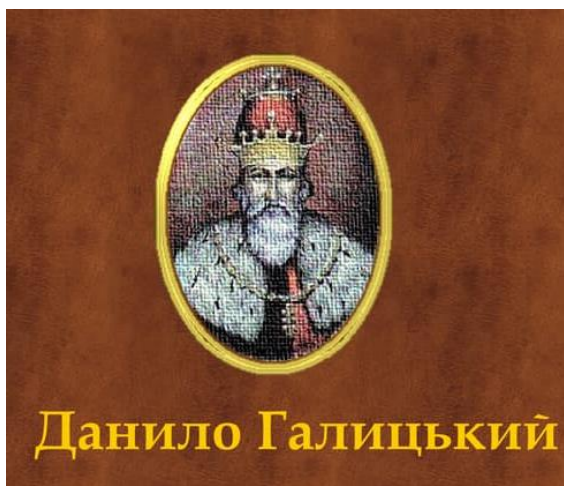
1. Назва річки на території сучасної Донеччини, де 1223 року відбулася велика битва з татарами, в якій Данило отримав поранення (*Калка*)
2. Хан Золотої Орди і онук Чингісхана, від якого Данило Галицький отримав ярлик на князювання (*Батий*)

3. Ім'я батька Данила Галицького (*Роман*)
4. Єдиний рідний брат Данила Галицького (*Василько*)
5. Місто на Волині, де у дуже молодому віці почав князувати Данило (*Володимир*)

Якщо інформаційних джерел про Данила Галицького у бібліотеці небагато і створити повноцінну книжкову виставку-кросворд немає можливості, то цей кросворд можна використати як один із елементів (завдань учасникам) при проведенні соціокультурних заходів про цю видатну особистість.

Соціокультурні заходи

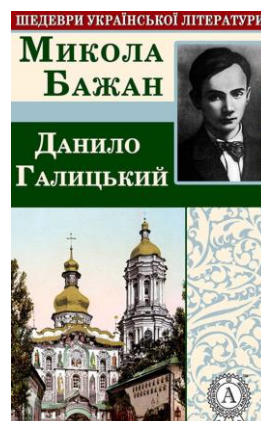
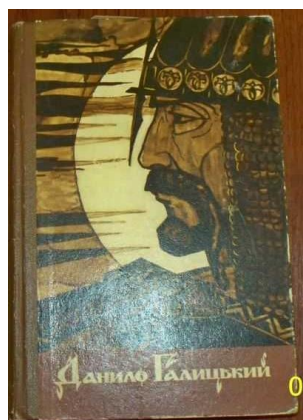
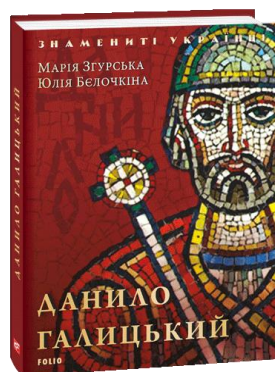
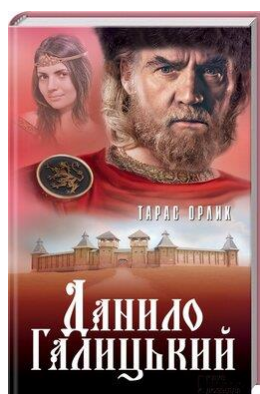
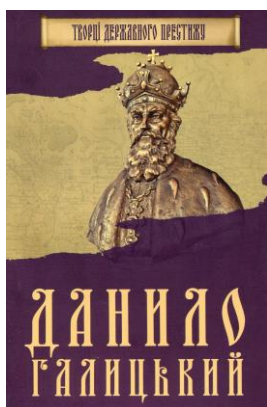

При підготовці сценаріїв соціокультурних заходів про Данила Галицького працівники бібліотек можуть використати історичний та фактографічний матеріал із цього інформаційно-методичного досьє, доповнивши його інформацією із джерел, що пропонуються у кінці видання.

Найдоречнішим буде проведення соціокультурних заходів про короля Данила Галицького у таких **формах**:

історичний альманах	/	історична панорама	/	слайд-інформація
пізнавальний простір	/	інформаційний сеанс	/	бібліознайомство
мандрівка в історію	/	бібліотечний погляд	/	гурто величі
історичне занурення	/	інформаційне досьє	/	бібліоформат

Для ознайомлення з цікавими фактами життя та діяльності короля Данила, більшого осмислення його впливу і значення в історії нашої держави рекомендуємо провести **книжкове рандеву «Король Данило – на сторінках видань»**, використавши тематичні книги із фондів бібліотеки, наприклад, такі:

Молодим користувачам-учасникам соціокультурного заходу можна запропонувати **тематичну вікторину про короля Данила** та його епоху. Пропонуємо варіант такої **вікторини**:

1. Що отримав Данило Галицький від Папи Римського:
 - 1) грамоту
 - 2) додаткові землі
 - 3) корону**
 - 4) коштовності
 - 5) книги

2. Яка категорія населення в країні чинила Данилові великий спротив:
 - 1) селяни
 - 2) воїни
 - 3) ремісники
 - 4) бояри**

3. Яке місто Данило зробив своєю резиденцією:
 - 1) Львів
 - 2) Галич
 - 3) Холм**
 - 4) Володимир

4. На честь якого свого сина Данило назвав збудоване ним місто, яке існує й зараз, і як воно називається:
 - 1) Іраклія
 - 2) Романа
 - 3) Лева (Львів)**
 - 4) Мстислава
 - 5) Шварна

5. З яким своїм родичем князь Данило був нерозлучним усе своє життя:
 - 1) з братом Васильком**
 - 2) з матір'ю Анною
 - 3) зі своїми дітьми

6. Де помер і був похований король Данило Галицький:
 - 1) у Галичі
 - 2) у Холмі**
 - 3) у Львові
 - 4) у Володимирі

7. За що літописець назвав Данила, оплакуючи його смерть, «*другим по Соломону*»:

- 1) за мудрість
- 2) за відвагу
- 3) за поступливість
- 4) за кмітливість

8. Аеропорт якого українського міста носить ім'я Данила Галицького:

- 1) Києва
- 2) Львова
- 3) Дніпра
- 4) Ужгорода.

На підготовлені бібліотечні активності про короля Данила Галицького можна запрошувати молодіжну аудиторію різного віку, але найоптимальнішим буде запрошення **учнів саме 7-х класів**, оскільки у курсі «Історії України» саме 7-го класу вивчають тему *«Галицько-Волинське князівство («Держава Романовичів»)* і конкретно знайомлять із життям та діяльністю Данила Романовича. Отримання від працівників бібліотек цікавої інформації про цього видатного правителя органічно доповнить знання старшокласників і допопже їм всебічно освоїти цей розділ курсу з історії.

Про життя та діяльність короля Данила Галицького знято два повнометражних художніх фільми: *«Данило – князь Галицький»* (1987 р.) і *«Король Данило»* (2018 р.). Їх можна використати при проведенні бібліотечних активностей (перегляд уривків з них та обговорення побаченого).

Художній фільм «Данило – князь Галицький» (1987 р.) – історичний фільм, який познайомить з частиною величної історії Русі та одним із наймудріших її правителем. Фільм знятий на Одеській кіностудії режисером Ярославом Лупієм.

Художній фільм «Король Данило» (2018 р.) – це чудова екранізація режисера Тараса Химича, яка зближує глядача з історією нашої великої країни та дає можливість візуально побачити часткову реконструкцію тих подій; фільм, що замахнувся привернути увагу світу до української історії. Ця стрічка стала першим історичним бойовиком українського виробництва.

Постать короля Русі, який вперше був визнаний Східною і Західною церквами як одностайний правитель найбільшої у середньовіччі території з найбагатшими природними ресурсами та досконалою

системою правління постав у сучасному кіно вперше. Епічний образ на екрані втілює український актор Олександр Алексєєв.

«Він не такий, як ви думаєте. Забудьте усе, що ви чули до цього. Відкинувши усі стереотипи звільніть розум, щоб історія життя короля стала оповіддю про людину, її характер, її рішення, її вчинки, її відповідальність та непередбачуваність. Він – інший, завдяки чому перевертає світ з ніг на голову. Ніякого сивочолого діда...» – так описують головного героя Данила Галицького творці цього фільму.

Список використаних та рекомендованих джерел:

Данило Галицький // Видатні українці / [Д. О. Ушаков]. – [Харків] : Фактор : Pelican, [2008]. – С. 24-26. – (серія «Україна. Учора, сьогодні, завтра).

Гуржій О. Перемога князя Данила Романовича під Ярославом (17 серпня. 1245 р.) / О. Гуржій // Гуржій О. Славетні битви. Від Донбасу до Карпат. Від Києва до Криму / О. Гуржій. – Київ : Арій, 2015. – С. 49-52.

Журавльов Д. В. Хто є хто в українській історії / Д. В. Журавльов. – Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2014. – 416 с.

Костомаров М. Галерея портретів : біографічні нариси / М. Костомаров. – Київ : Веселка, 1993. – 326 с.

Котляр М. Данило Галицький : біографічний нарис / М. Котляр. – Київ : Альтернатива, 2002. – 328 с.

Кучерук О. Володар Галицько-Волинської держави / О. Кучерук // Історичний календар 2001 : науково-популярний альманах. Вип. 7 / упор. А. Денисенко. – Київ : Генеральна дирекція по обслуговуванню іноземних представництв, 2001. – С. 372.

Мокрієнко О. Корона Данила Галицького / О. Мокрієнко // Історія плюс. – 2022. – № 12. – С. 16-17.

Нартов В. Видатні особистості України / В. Нартов. – Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2007. – 400 с.

Нізовський А. Ю. Сто великих реліквій і скарбів України / А. Ю. Нізовський. – Київ : Арій, 2010. – 400 с.

Стецишин О. «Князь Данило дуже лютий і вб'є тебе!» / О. Стецишин // Історія плюс. – 2015. – № 11. – С. 8-9.

Сюндюков І. Два дипломати / І. Сюндюков // Сила м'якого знака, або Повернення Руської правди / за заг. ред. Л. Івшиної. – Київ : Видавництво ПрАТ «Українська прес-група», 2011. – С. 424-433. – (б-ка газ. «День»)

Творці державного престижу / [авт-упоряд. М. Главацький, Н. Наумова] / – [Київ] : Видавнича група КМ-БУКС, [2021]. – 568 с.

Електронні ресурси:

Пономарьов В. Як Данило Галицький став королем Русі [Електронний ресурс] / В. Пономарьов // Фотографії старого Львова : [сайт]. – Текст. дані. – [Б. м.: б. в.]. – Режим доступу: <https://photo-lviv.in.ua/yak-danylo-halytskyj-stav-korolem-rusi/> (дата звернення: 07.07.2024). – Назва з екрана.

Радько Б. Король Данило: біографія найвеличнішого короля Русі [Електронний ресурс] / Б. Радько // Час дій : [сайт]. – Текст. дані. – [Б. м.: б. в.] . – Режим доступу: <https://chasdiy.org/biohrafii/korol-danylo-biohrafii-naivelychnishoho-korolia-rusi.html> (дата звернення: 07.07.2024). – Назва з екрана.

Цікаві факти про Данила Галицького [Електронний ресурс] // Тут цікаво : [сайт]. – Текст. дані. – [Б. м.: б. в.]. – Режим доступу: <https://tut-cikavo.com/pro-ukrainu/vydatni-liudy/1115-tsikavi-fakti-pro-danila-galitskogo> (дата звернення: 07.07.2024). – Назва з екрана.

Науково-практичне видання

**Король Данило Галицький –
реформатор, політик, дипломат**

Інформаційно-методичне досє

Автор-укладач Леся Костенко

*Редактор
Комп'ютерний набір
Комп'ютерна верстка
Відповідальна за випуск*

*Наталія Фенько
Леся Костенко
Олексій Якубовський
Світлана Сичова*

*Підписано до друку 02.08.2024. 24 стор. Тираж 1 прим.
Обласна бібліотека для юнацтва імені Олесь Гончара
36039, м. Полтава, вул. Олесь Гончара, 25а
<http://libgonchar.org>
E-mail: pobugonchara@ukr.net*